

Terugblik en resultaten 2007

versie 1 maart 2007

Eindtoets Basisonderwijs
Groep 8



zeker weten

1 Inleiding

Voor de Eindtoets Basisonderwijs 2007 (EB2007) zijn door ruim 6300 scholen ongeveer 157000 leerlingen ingeschreven. De ruim 440.000 antwoordbladen die teruggezonden werden, zijn van 9 tot en met 15 februari verwerkt. Op 16 februari konden we de totaalscore 'Taal', Rekenen-Wiskunde' en 'Studievaardigheden' en de standardscore berekenen van 142442 leerlingen.

Naverwerking In de naverwerking worden de antwoordbladen meegenomen die niet binnen een week bij Cito binnen zijn gekomen. De naverwerking begon dit jaar op 27 februari.

Digitale Eindtoets Net als in 2006 konden scholen in 2007 de Eindtoets Basisonderwijs digitaal afnemen. De Digitale Eindtoets bestaat uit dezelfde onderdelen en hetzelfde aantal opgaven als de reguliere, papieren Eindtoets. De opgaven van de Digitale Eindtoets zijn anders; de moeilijkheid van de toets is echter gelijk aan de moeilijkheid van de reguliere Eindtoets.

53 scholen met ongeveer 235 leerlingen hadden zich dit jaar voor deelname aan de Digitale Eindtoets ingeschreven. Op het moment dat dit verslag geschreven wordt, loopt de afname van de Digitale Eindtoets nog. De scholen die aan de Digitale Eindtoets deelnemen kunnen namelijk in de periode tussen 22 januari en 9 maart 2007 zelf bepalen wanneer zij de toets afnemen. De resultaten van de leerlingen die de Digitale Eindtoets hebben gemaakt, zijn dan ook niet meegenomen in dit verslag.

Niveautoets De Niveautoets is bestemd voor leerlingen met een leerachterstand van tenminste 1½ jaar over vrijwel de gehele linie. Het betreft leerlingen die vrijwel zeker in aanmerking komen voor het praktijk- of het leerwegondersteunend onderwijs. Net als de Digitale Eindtoets wordt de Niveautoets op de computer gemaakt. De toets bevat dezelfde onderdelen en hetzelfde aantal opgaven als de reguliere, papieren Eindtoets. De opgaven van de Niveautoets zijn echter aangepast aan het niveau van leerlingen met een grote leerachterstand. In 2007 nemen er 1678 leerlingen deel aan de Niveautoets. De resultaten van de leerlingen die de Niveautoets hebben gemaakt, zijn niet meegenomen in dit verslag. Op het moment dat dit verslag geschreven wordt, loopt de afname van de Niveautoets namelijk nog.

Inhaaltoets Dit jaar is de Inhaaltoets voor de vijfde maal beschikbaar. De Inhaaltoets is specifiek bestemd voor leerlingen die bijvoorbeeld wegens ziekte op één of meer vaste afnamedagen van de reguliere, papieren Eindtoets niet hebben kunnen deelnemen. Ook leerlingen van wie de leerkracht zeker weet dat er tijdens de afname van de reguliere Eindtoets iets misgegaan moet zijn, kunnen eventueel de Inhaaltoets maken. De Inhaaltoets wordt dan gebruikt als herkansingstoets. Net als de Digitale Eindtoets en de Niveautoets wordt de Inhaaltoets op de computer gemaakt. De Inhaaltoets bestaat uit dezelfde onderdelen en hetzelfde aantal opgaven als de reguliere, papieren Eindtoets. Ook is de moeilijkheid van de Inhaaltoets gelijk aan de moeilijkheid van de reguliere Eindtoets. Inschrijving voor de Inhaaltoets is nog mogelijk tot en met 16 maart 2007. De Inhaaltoets kan vervolgens tot en met 6 april 2007 worden afgenomen. De resultaten van leerlingen die de Inhaaltoets maken, zijn dan ook niet opgenomen in dit verslag.

Resultaten De tabellen en figuren in deze 'Terugblik en resultaten Eindtoets Basisonderwijs 2007' zijn gebaseerd op de zogenoemde Technische EB2007-database. Dat is de database die dit jaar op 15 februari werd afgesloten. Op deze gegevensverzameling zullen alle wetenschappelijke verslagen van Cito en de verslagen van gemeenten en andere bovenschoolse instellingen die gegevens van Cito betrekken, worden gebaseerd.

Rapportage De standaard scoringsservice voor scholen bestaat uit het Leerlingrapport (in viervoud) en het computerprogramma Rapportage Eindtoets Basisonderwijs (REB). Met REB, vanaf 5 maart 2007 voor alle scholen beschikbaar via ToetsNet Portal, kunnen scholen zelf Schoolrapporten maken op basis van alle mogelijke selecties van leerlingen. En dat kan niet alleen voor 2007, maar ook voor 2006 en 2005 als de school in die jaren aan de Eindtoets heeft deelgenomen. Uiteraard zijn in REB de scores van leerlingen op de Eindtoets opgenomen. Maar ook de achtergrondgegevens (geboortedatum, leerlinggewicht etc.) van leerlingen zoals

ingevuld op het antwoordblad eerste toetsdag, staan in REB. Ditzelfde geldt voor de achtergrondgegevens en scores van leerlingen die hebben deelgenomen aan één van de speciale, digitale edities van de Eindtoets. In Schoolrapport A worden de gemiddelden van een school vergeleken met de gemiddelden van alle deelnemende scholen. Schoolrapport B geeft een vergelijking van het schoolgemiddelden met dat van scholen die in dezelfde schoolgroep zitten (scholen die gelet op de sociaal-culturele achtergrond van de leerlingen met de betreffende school vergelijkbaar zijn). Sinds 2004 kan een school in REB ook de IC-Tabel opvragen. De afkorting IC staat voor instroomcorrectie. In de IC-Tabel worden IC-Percentielen en IC-Standaardscores gerapporteerd. IC-Percentielen geven antwoord op de vraag wat de relatieve positie van een school zou zijn als rekening wordt gehouden met verschillen in instroom. De IC-Standaardscore geeft aan wat, na correctie voor instroom, de gemiddelde standardscore zou zijn. Naast Schoolrapporten kunnen scholen met REB ook Leerlingrapporten en Leerlingprofielen opvragen. De Leerlingrapporten zijn gelijk aan de Leerlingrapporten die de scholen in de week van 6 maart ontvangen. Leerlingprofielen zijn alleen beschikbaar als de leerlingen het Opgavenboekje Extra bij de Eindtoets hebben gemaakt en de school de antwoordbladen van het Opgavenboekje Extra tijdig heeft ingestuurd. De Leerlingprofielen ontvangen de betreffende scholen ook op papier in een aparte zending in de week van 5 maart 2007 (tegelijk met de rapportage).

Psychometrische kenmerken van de EB2007 exclusief Wereldoriëntatie (n = 142442)

Onderdeel	Aantal Opgaven	Gemiddelde score	Standaard-deviatie	KR20*	Correlaties			
					Totaal	Taal	Rek.wisk.	Studievh.
Totaal	200	147.25	27.66	0.96	1.00			
Taal	100	74.40	13.68	0.92	0.92	1.00		
Rekenen-Wiskunde	60	42.68	10.92	0.92	0.88	0.65	1.00	
Studievaardigheden	40	30.17	6.06	0.83	0.90	0.78	0.73	1.00

* De KR20 is een index voor de betrouwbaarheid van toetsen en testen. De betrouwbaarheid van de Eindtoets is zeer hoog te noemen.

2 Frequenties van individuele scores

Elk jaar vragen leerlingen, ouders en leerkrachten zich weer af hoeveel kinderen de hoogste Standaardscore (=550) op de Eindtoets gehaald hebben. Het antwoord op dit soort vragen staat in de zogenoemde frequentieverdeling van de scores. Een andere interessante vraag is hoe we uit het 'aantal goed' de standardscore berekenen. In tabel 1 (op de volgende bladzijde) geven we een overzicht waarin u het antwoord op die vraag kunt vinden. We geven een toelichting op de tabel.

In de linkerkolom (standardscore) staan alle waarden die de Standaardscore kan aannemen. In de kolommen 'van' en 'tot' staat het 'aantal goed' dat met die standardscore overeenkomt, links voor de Eindtoets Basisonderwijs 2006 (EB2006) en rechts voor de Eindtoets Basisonderwijs 2007 (EB2007). Voor een standardscore van 535 moesten de leerlingen in 2006 een aantal goed hebben van 145 tot 147 (van de in totaal 200 opgaven); in 2007 krijgen ze diezelfde standardscore voor een aantal goed van 146 tot 148 (ook van de in totaal 200 opgaven), zodat het lijkt alsof ze iets beter af zijn in 2006 dan in 2007. Maar dat is niet zo. De Eindtoets Basisonderwijs wordt zo gemaakt dat het voor de behaalde standardscore niet uitmaakt of leerlingen de toets van 2006 of 2007 maakt. Als de standardscore van een leerling in 2006 535 was, dan zou van die leerling de standardscore ook 535 geweest zijn als de leerling de toets van 2007 zou hebben gemaakt. Waarom moeten er in 2007 dan meer juiste antwoorden gegeven dan in 2006? Dat komt omdat we op Cito op grond van onderzoek wel ongeveer, maar niet helemaal exact weten hoe moeilijk de vragen zijn als de toets wordt samengesteld. En achteraf is gebleken dat de toets van 2007 wat gemakkelijker was dan de toets van 2006.

In de kolom 'cum %' staat het zogenaamde cumulatief percentage dat met de standardscore overeenkomt. Bijvoorbeeld: in 2006 behaalde 47.7% van de leerlingen een standardscore van 535 of lager (die uitkomst vindt u in de rij met standardscore 535); in 2007 is dit 46.8%. Moeten die percentages dan niet in beide jaren aan elkaar gelijk zijn? Het antwoord is neen, en daar zijn twee redenen voor.

Soms komt een standardscore overeen met drie verschillende waarden van 'aantal goed' (bijv. een standardscore van 535 kreeg je in 2006 bij 145, 146 of 147 goed), maar soms ook met twee (bijvoorbeeld, de standardscore 536 komt in 2006 overeen met 148 of 149 goed). Dit is onvermijdelijk als we er voor willen zorgen dat eenzelfde standardscore van jaar tot jaar hetzelfde betekent. Daardoor kunnen kleine verschillen in de cumulatieve percentages worden veroorzaakt.

Maar de percentages kunnen ook verschillen omdat de leerlingen die in 2007 deelnemen aan de Eindtoets in het algemeen net iets vaardiger of iets minder vaardig zijn dan de leerlingen die in 2006 deelnamen. Het eerste lijkt zo op het eerste gezicht het geval te zijn: in 2006 behaalden de leerlingen een gemiddelde standardscore van 535,0; in 2007 is het gemiddelde 535,1. Betekent dit nu dat de leerlingen in 2006 minder vaardig zijn dan in 2007? Met deze conclusie dienen we voorzichtig te zijn. Er nemen weliswaar veel leerlingen deel aan de Eindtoets, maar dat zijn van jaar tot jaar niet telkens volstrekt vergelijkbare groepen leerlingen. Van de deelnemende scholen in 2006 heeft ruim 3% niet meer deelgenomen in 2007. En ruim 2% van de in 2007 deelnemende scholen nam in 2006 niet deel aan de Eindtoets. We kunnen er niet zonder meer van uitgaan dat de scholen die weggevallen zijn ten opzichte van 2006 vervangen zijn door een 'evenwaardige' groep van scholen in 2007. Omdat we niet weten of beide steekproeven in de twee opeenvolgende jaren goed (of even goed) de Nederlandse schoolbevolking vertegenwoordigen, kunnen we ook geen harde uitspraken doen over een daling of stijging van de gemiddelde vaardigheid die door de Eindtoets wordt gemeten.

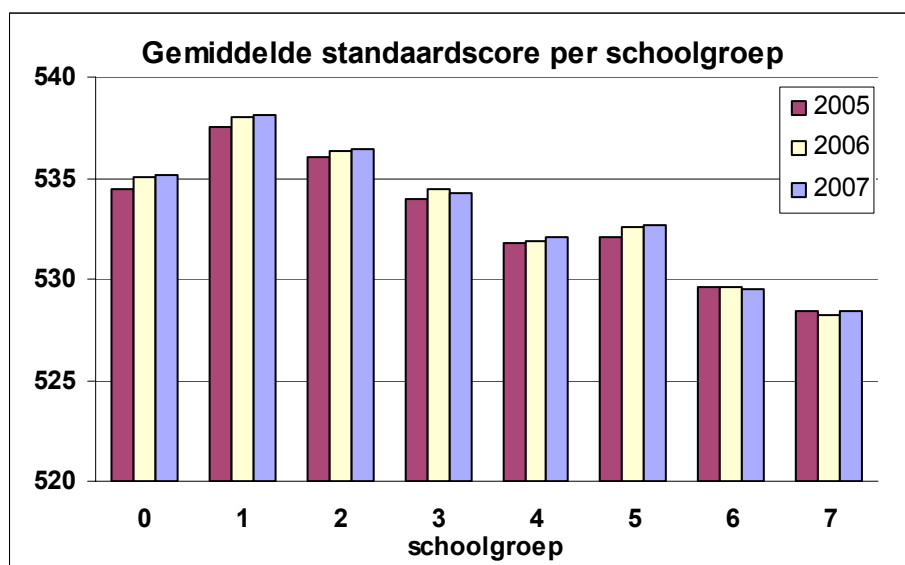
Tabel 1 Frequenties van scores op de EB2006 en EB2007

Standaard score	2006			2007		
	van	tot	cum%	van	tot	cum%
501	0	50	0.0	0	52	0.0
502	51	53	0.0	53	55	0.1
503	54	56	0.1	56	58	0.1
504	57	59	0.1	59	61	0.2
505	60	62	0.2	62	63	0.3
506	63	64	0.2	64	66	0.4
507	65	67	0.4	67	69	0.6
508	68	70	0.6	70	72	0.8
509	71	73	0.8	73	75	1.0
510	74	76	1.1	76	77	1.2
511	77	79	1.6	78	80	1.7
512	80	81	1.9	81	83	2.1
513	82	84	2.5	84	86	2.6
514	85	87	3.2	87	89	3.2
515	88	90	4.0	90	92	4.0
516	91	93	4.8	93	94	4.5
517	94	96	5.9	95	97	5.4
518	97	98	6.6	98	100	6.5
519	99	101	7.9	101	103	7.7
520	102	104	9.4	104	106	9.1
521	105	107	11.0	107	108	10.1
522	108	110	12.7	109	111	11.8
523	111	113	14.6	112	114	13.5
524	114	115	16.0	115	117	15.6
525	116	118	18.2	118	120	17.8
526	119	121	20.5	121	123	20.1
527	122	124	23.1	124	125	21.8
528	125	127	25.7	126	128	24.5
529	128	130	28.6	129	131	27.3
530	131	132	30.6	132	134	30.3
531	133	135	33.7	135	137	33.5
532	136	138	37.0	138	139	35.7
533	139	141	40.3	140	142	39.2
534	142	144	44.0	143	145	42.9
535	145	147	47.7	146	148	46.8
536	148	149	50.2	149	151	50.9
537	150	152	54.1	152	154	55.0
538	153	155	58.2	155	156	57.8
539	156	158	62.2	157	159	61.9
540	159	161	66.5	160	162	66.2
541	162	164	70.6	163	165	70.3
542	165	166	73.3	166	168	74.5
543	167	169	77.3	169	170	77.3
544	170	172	81.3	171	173	81.3
545	173	175	85.1	174	176	85.1
546	176	178	88.6	177	179	88.7
547	179	181	91.6	180	182	91.9
548	182	183	93.5	183	184	93.8
549	184	186	95.9	185	187	96.2
550	187	200	100.0	188	200	100.0

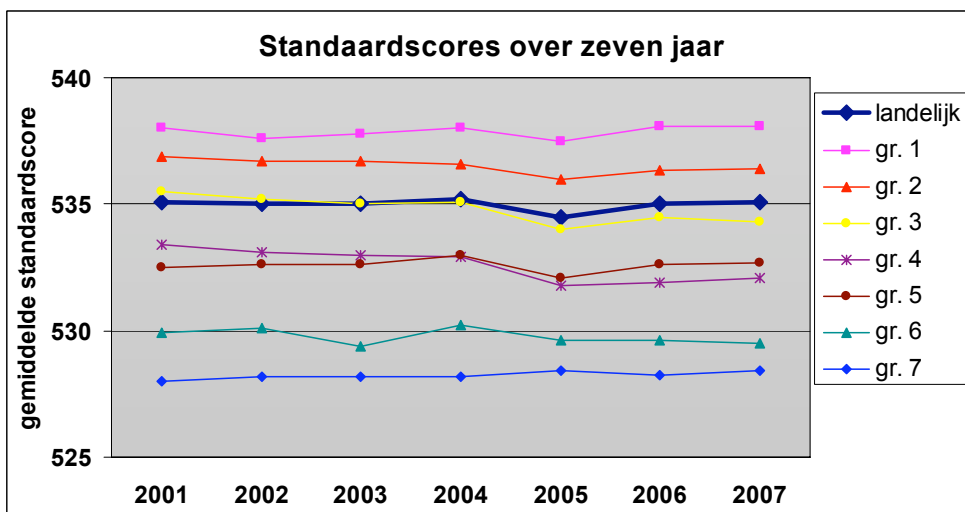
3 Gemiddelde Standaardscores in longitudinaal perspectief: landelijk en de vier grote steden: prestaties stabiel

In figuur 1 rapporteren we de gemiddelde standaardscores van de leerlingen op alle deelnemende scholen (= schoolgroep 0) en de gemiddelde standaardscores per schoolgroep. De lichte stijging¹ die ten opzichte van 2006 voor het landelijk gemiddelde geldt, lijkt in alle schoolgroepen voor te komen. Uitzonderingen zijn schoolgroep 3 en schoolgroep 6. In beide schoolgroepen zien we een lichte daling in vergelijking met 2006. In figuur 2 wordt een overzicht gegeven van de gemiddelde standaardscores (landelijk en per schoolgroep) over de afgelopen zeven jaar. Het landelijk gemiddelde is de afgelopen zeven jaar vrij stabiel te noemen; alleen in 2005 was het gemiddelde kleiner dan 535.

Figuur 1



Figuur 2



¹ Zie omtrent dit verschil in gemiddelden de opmerking in hoofdstuk 2 op bladzijde 4 van dit verslag.

In tabel 2 rapporteren we de landelijke gemiddelde standaardcores en het gemiddelde van de vier grote steden bij elkaar (G4-totaal = Amsterdam + Rotterdam + 's-Gravenhage + Utrecht) gedifferentieerd naar schoolgroep. Hoe meer leerlingen met een niet-Nederlandse achtergrond een school heeft, des te hoger de schoolgroepaanduiding. Een school die tot schoolgroep 7 behoort, heeft een hoger percentage allochtone kinderen (76 tot 100% 1.90 leerlingen) dan een school die behoort tot Schoolgroep 6 (51 tot 75% 1.90 leerlingen) enzovoort (zie bijlage 1). De waarden in de rijen met het label 'Landelijk' uit tabel 2 zijn grafisch afgebeeld in figuur 2.

Tabel 2 Verdeling Standaardcores over schoolgroepen bij de EB2001 tot en met de EB2007

		Schoolgroepen						
EB2001	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	535.1	538.0	536.9	535.5	533.4	532.5	529.9	528.0
G4-totaal	531.8	541.5	537.5	535.2	532.3	532.0	529.9	527.9
EB2002	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	535.0	537.6	536.7	535.2	533.1	532.6	530.1	528.2
G4-totaal	532.1	540.1	537.6	535.5	532.9	532.1	530.2	528.1
EB2003	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	535.0	537.8	536.7	535.0	533.0	532.6	529.4	528.2
G4-totaal	532.0	541.2	538.1	535.0	532.3	531.9	529.5	528.0
EB2004	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	535.2	538.0	536.6	535.1	532.9	533.0	530.2	528.2
G4-totaal	532.5	541.2	538.2	535.2	531.2	532.7	530.4	528.1
EB2005	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	534.5	537.5	536.0	534.0	531.8	532.1	529.6	528.4
G4-totaal	532.2	541.0	537.3	534.0	530.4	531.4	529.6	528.5
EB2006	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	535.0	538.1	536.4	534.5	531.9	532.6	529.6	528.3
G4-totaal	532.6	541.5	538.1	534.4	531.9	532.3	529.8	528.0
EB2007	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	535.1	538.1	536.4	534.3	532.1	532.7	529.5	528.4
G4-totaal	533.0	541.7	538.1	533.7	532.3	533.1	529.7	528.3

In tabel 3 is het percentage leerlingen per schoolgroep opgenomen voor de jaren 2006 en 2007. Voor 2007 zijn drie rijen met percentages opgenomen. De eerste rij geeft voor elke schoolgroep het percentage leerlingen ten opzichte van het totaal aantal leerlingen dat aan de Eindtoets heeft deelgenomen. In de tweede rij geldt hetzelfde maar dan alleen voor de grote steden. Voorbeeld: voor het hele land geldt dat in 2007 4,1% van de leerlingen tot scholen van schoolgroep 7 behoort; in de grote steden is dit 27,1%.

In dit verslag worden resultaten gerapporteerd waarbij de vier grote steden worden vergeleken met de landelijke resultaten. Het gaat hierbij niet om een vergelijking van twee verschillende groepen, maar om de vergelijking tussen een kleine groep en een grote groep waarbij de kleine groep deel uitmaakt van de grote groep: leerlingen van de vier grote steden maken ook deel uit van de landelijke groep leerlingen. Dit kan tot gevolg hebben dat sommige verschillen enigszins gedempt worden. Van alle deelnemende leerlingen komt 11.2% uit de grote steden, maar als we die opsplitsen naar schoolgroepen, verschilt dit percentage van schoolgroep tot schoolgroep. Deze percentages staan in de onderste rij van tabel 3 (voor 2007). We geven een paar voorbeelden: van alle leerlingen uit scholen van schoolgroep 1 komt 7.8% uit de grote steden, maar van alle leerlingen uit scholen van groep 7 komt 74.1% uit de grote steden. Het landelijk gemiddelde in deze schoolgroep wordt dus voor ongeveer

drie kwart bepaald door het gemiddelde in de grote steden, met als onvermijdelijk gevolg dat die twee gemiddelden erg op elkaar zullen lijken.

Tabel 3 Percentage leerlingen per schoolgroep (1,2,3, ... ,7) in 2006 (percenteerbasis landelijk 145742; G4: 16358) en 2007 (percenteerbasis landelijk 142442; G4: 16020)

Schoolgroepen								
	1	2	3	4	5	6	7	?
2006								
Landelijk	11.3	44.6	22.9	3.8	8.3	3.5	4.3	1.3
G4-totaal	7.0	20.2	9.9	1.6	15.0	15.5	29.1	1.7
2007								
Landelijk	11.6	47.0	21.5	2.9	8.1	3.4	4.1	1.5
G4-totaal	8.1	20.3	9.4	1.2	17.5	14.2	27.1	2.4
G4 t.o.v. land	7.8	4.8	4.9	4.6	24.4	47.2	74.1	17.9

Tussen haakjes: De resultaten in de tabellen 2 en 3 zijn berekend op gegevens die voor een bepaalde datum bij Cito zijn binnengekomen (zie de inleiding op bladzijde 2). In 2006 betrof dit 6130 scholen (goed voor bijna 96% van het totaal aantal deelnemende leerlingen) en voor 2007 6032 scholen.

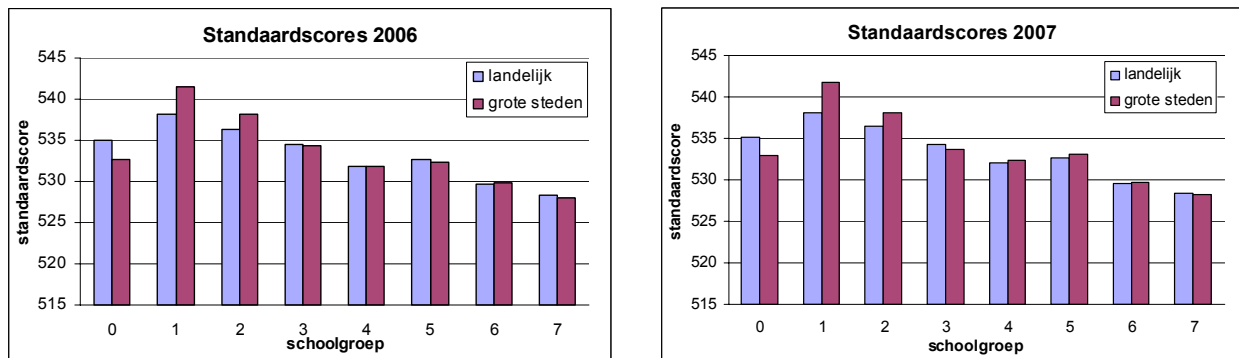
Door het jaarlijks toepassen van dezelfde procedure –het afsluiten van het databestand op een vast tijdstip na de laatste toetsdag – kunnen we ervan uitgaan dat in al die bestanden ongeveer 96 à 97% van de deelnemende leerlingen zijn opgenomen. In tabel 4 is het gemiddeld leerlingaantal per school voor de laatste acht jaar weergegeven. Vanaf 2003 neemt het gemiddeld aantal leerlingen per school gestaag af. Het is echter niet zonder meer duidelijk wat deze dalende trend betekent. Het kan zijn dat de trend tot op zekere hoogte een weerspiegeling is van de demografische ontwikkelingen in Nederland (en dat wordt onderschreven door cijfers van het CBS), maar anderzijds kan er ook een invloed zijn van fusies en/of splitsingen van scholen in de afgelopen vijf jaar. Bovendien moet men bedenken dat de Eindtoets zelf een ontwikkeling doormaakt: waar acht jaar geleden elke deelnemende leerling exact dezelfde toets kreeg voorgelegd, bestaan er sinds 2004 verschillende vormen van de toets (zie bladzijde 2). De resultaten van deze toetsvormen zijn bij het schrijven van voorliggend rapport nog niet beschikbaar, maar aan de hand van het aantal inschrijvingen is een schatting te maken van het aantal deelnemers. Het aantal leerlingen dat een van de Digitale Edities van de Eindtoets maakt, is in 2007 dermate gestegen dat het de helft van het verschil in gemiddelde klassegrootte (zoals gerapporteerd in tabel 4) tussen 2006 en 2007 verklaart. Tenslotte dient opgemerkt te worden dat de gerapporteerde cijfers gebaseerd zijn op het aantal deelnemende leerlingen; in welke mate bepaalde categorieën leerlingen in groep acht niet aan de toets deelnemen en hoe deze aantallen de laatste vijf jaar zijn veranderd is Cito niet bekend. Cito heeft immers alleen zicht op het aantal deelnemende leerlingen van een school en niet op het totaal aantal leerlingen in groep 8 op die school.

Tabel 4 Gemiddeld aantal leerlingen per deelnemende school

jaar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
gem. aantal lln.	23.84	23.59	24.50	25.09	24.81	24.11	23.78	23.61

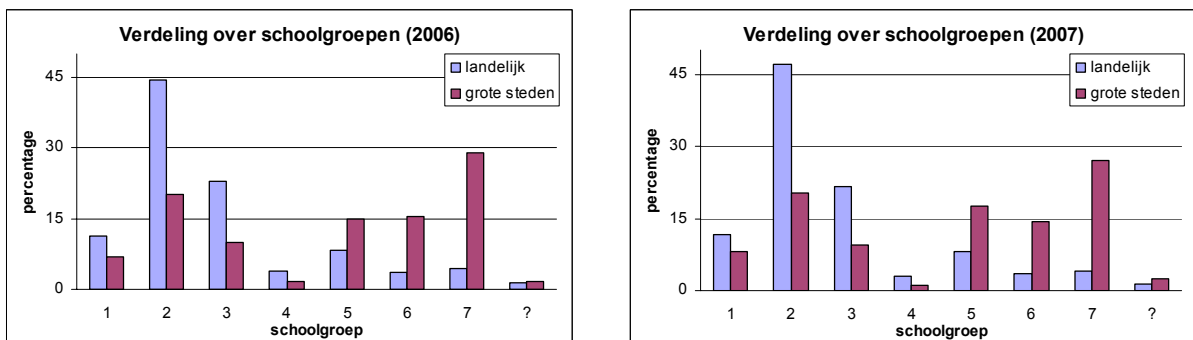
In figuur 3 verbeelden we – landelijk en voor de grote steden – de gemiddelde standaardscores per schoolgroep (1, 2, 3, ...7) en van 'alle leerlingen' (= 0) op de EB2006 (links) en de EB2007 (rechts). In de schoolgroepen 1 en 2 is de prestatie in de grote steden duidelijk beter dan landelijk. Dat was ook al zo in de drie voorgaande jaren; dus het lijkt erop dat dit een vrij stabiel verschil is. Voor de groepen 3 tot en met 7 lijkt er in 2007 geen of zeer weinig verschil te zijn tussen de landelijke prestaties en die van de grote steden. In 2007 zowel als in 2006 liggen de prestaties in de schoolgroepen 3 en 7 iets lager dan landelijk.

Figuur 3

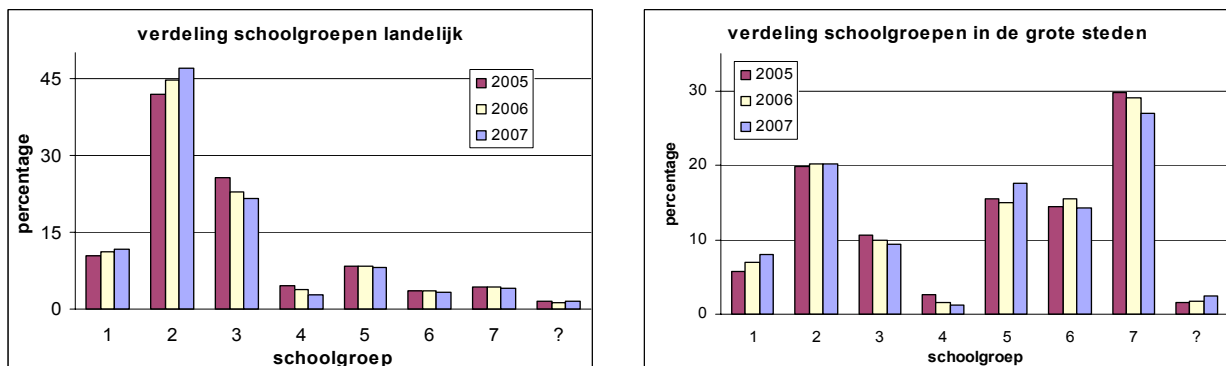


In figuur 4 laten we zien welke percentage kinderen in 2006 (links) en 2007 (rechts) landelijk gezien op een school zit die tot een bepaalde schoolgroep behoort en welke percentages gelden voor de grote steden. De categorie '?' betreft leerlingen van wie we op grond van de gegevens waarover we beschikken, de schoolgroep van hun school niet kunnen bepalen. In figuur 5 staat de verdeling van leerlingen over schoolgroepen voor de laatste drie jaar. Voor de landelijke verdeling over schoolgroepen valt speciaal op dat schoolgroep 2 (76-99% 1.00 leerlingen) in belang toeneemt terwijl de omvang van schoolgroep 3 (51-75% 1.00 leerlingen) daalt. Voor de grote steden is het opvallendst dat schoolgroep 7 afneemt. Waar in 2006 deze afname nog gecompenseerd leek te worden door een toename in schoolgroep 6, stellen we in 2007 vast dat ook schoolgroep 6 iets afneemt terwijl schoolgroep 5 groeit.

Figuur 4



Figuur 5



De gegevens in deze paragraaf krijgen meer reliëf tegen de achtergrond van tabel 3 en figuur 4. De vier grote steden zijn in vergelijking met het land zeer 'zwart'. In tabel 3 zien we bijvoorbeeld dat ongeveer 30% van de leerlingen in de grote steden op een school zit die tot schoolgroep 7 behoort, terwijl dit landelijk gezien geldt voor minder dan 5% van de leerlingen.

Als we -zoals in figuur 3 is gedaan- de resultaten van alle schoolgroepen (= 0) bij elkaar nemen, zou men kunnen verwachten dat de grote steden ongeveer even goed moeten presteren als landelijk. Toch zien we een heel duidelijk lagere prestatie in de vier grote steden samen. We hebben hier te maken met wat in de statistiek heet: Simpsons paradox. Dit fenomeen heeft te maken met het verschil in verdeling over schoolgroepen tussen de landelijke populatie en in de grote steden. Figuur 4 drukt dit verschil uit. We geven een korte toelichting. Als we wat overdrijven, kunnen we zeggen dat bijna alle leerlingen in Nederland zitten op scholen die behoren tot de schoolgroepen 2 en 3. In figuur 3 en tabel 2 zien we dat het landelijk gemiddelde aardig overeenkomt met de gemiddelden in groep 2 en 3. In de grote steden behoren bijna alle scholen tot de groepen 5, 6 en 7 en het gemiddelde van de grote steden komt redelijk overeen met het gemiddelde van de leerlingen van deze drie schoolgroepen. De gemiddelden in de schoolgroepen 5, 6 en 7 van de grote steden zijn echter duidelijk lager dan de landelijke gemiddelden in de schoolgroepen 2 en 3. Daar ligt de verklaring voor het verschil tussen het landelijk gemiddelde en het gemiddelde van de grote steden.

Op het antwoordblad van de Eindtoets kan een speciale code worden aangestreept (de 'leerlingcategorie') met behulp waarvan leerlingen kunnen worden ingedeeld in speciale deelnemersgroepen². We herhalen hier de omschrijving van deze codes zoals deze ook op bladzijde 16 en 17 van de Handleiding 2007 staat.

- Code I

(Allochtone) leerlingen die aan het begin van groep 8 vier jaar of korter in Nederland zijn en die het Nederlands onvoldoende beheersen om de opgaven in de Eindtoets Basisonderwijs goed te kunnen lezen;

- Code J

Leerlingen die naar verwachting naar het (voortgezet) speciaal onderwijs of naar het praktijkonderwijs (pro) gaan;

- Code K

Leerlingen die naar verwachting in aanmerking komen voor het leerwegondersteunend onderwijs (lwoo).

Het is ook mogelijk dat er twee codes bij eenzelfde leerling worden aangestreept (I en J of I en K). Omdat er zeer weinig leerlingen met zo'n dubbele code zijn, zijn deze leerlingen in de totalen opgenomen als leerlingen met code I.

Met betrekking tot de deelname van deze speciale groepen aan de Eindtoets geldt dat leerlingen met een code I of J buiten de doelgroep vallen waarvoor de Eindtoets is bedoeld. Dit wordt in de handleiding ook expliciet zo gesteld (zie bladzijde 7). Voor leerlingen met een code K wordt aangegeven dat de toets in principe geschikt is, maar dat deze voor een deel van de leerlingen aan de moeilijke kant zal zijn. Als alternatief voor deze leerlingen wordt de Niveautoets (zie hoofdstuk 1) geopperd. De Niveautoets is qua moeilijkheid beter afgestemd op het niveau van leerlingen met een leerachterstand.

Hoe scholen of schoolbesturen in de praktijk met deze doelgroepdefinitie omgaan, met andere woorden in welke mate zij leerlingen van de speciale deelnemersgroepen al dan niet aan de Eindtoets laten deelnemen, is informatie die bij Cito niet bekend is. Wat uiteraard bij Cito wel bekend is, is het aantal leerlingen met een code-aanduiding dat wel aan de Eindtoets deelneemt. Hieronder wordt enige samenvattende informatie over deze leerlingen gegeven.

² Niet voor alle leerlingen is er op het antwoordblad een code aangestreept. Ook de juistheid van de aangestreepte codes is voor ons niet of slechts beperkt controleerbaar. Wij hebben echter geen beschikking over andere middelen om deze achtergrondkenmerken in kaart te brengen. Vandaar dat wij ons in dit verslag en in alle andere wetenschappelijke verslagen van Cito en de verslagen van gemeenten en andere bovenschoolse instellingen die gegevens van Cito betrekken, op deze gegevens zullen baseren.

In tabel 5 en 6 geven we de grootte van de speciale deelnemersgroepen in respectievelijk 2006 en 2007 aan. In deze tabellen staat schoolgroep 0 voor alle deelnemers. In figuur 6 tonen we per schoolgroep het percentage leerlingen dat behoort tot de speciale deelnemersgroepen. In deze figuur hebben we de gegevens over de laatste drie jaren opgenomen. Wat opvalt is een stijging van het aantal leerlingen met code in schoolgroep 7. Voor de andere schoolgroepen is er in vergelijking met 2006 sprake van een daling. Voor de totale groep is er een procentuele daling. Omdat de overgrote meerderheid leerlingen met een K-code betreft, kan deze verandering wijzen op een verandering in het beleid van scholen of besturen met betrekking tot deelname aan de Eindtoets door leerlingen met een K-code.

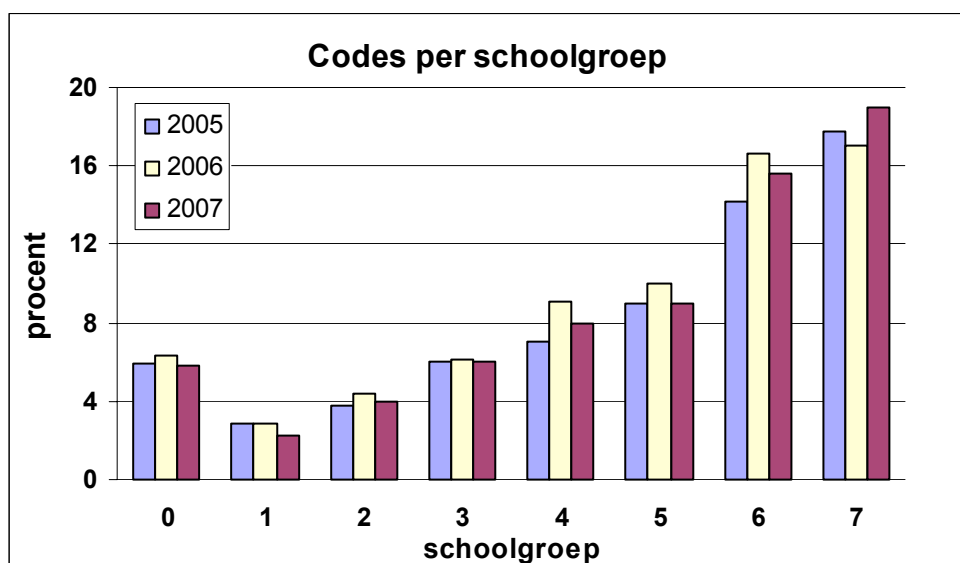
Tabel 5 Aantal en percentage leerlingen in speciale deelnemersgroepen per schoolgroep (0, 1, 2, 3, ... 7) in 2006 (totaal aantal deelnemers = 145742)

groep	aantallen					procenten				
	geen code	I-code	J-code	K-code	I, J of K	geen code	I-code	J-code	K-code	I, J of K
0	136575	445	753	7969	9167	93.71	0.31	0.52	5.47	6.29
1	15966	65	35	365	465	97.17	0.40	0.21	2.22	2.83
2	62092	93	234	2542	2869	95.58	0.14	0.36	3.91	4.42
3	31288	86	166	1805	2057	93.83	0.26	0.50	5.41	6.17
4	5100	24	27	460	511	90.89	0.43	0.48	8.20	9.11
5	10842	61	111	1028	1200	90.03	0.51	0.92	8.54	9.97
6	4242	47	62	738	847	83.36	0.92	1.22	14.50	16.64
7	5247	62	105	909	1076	82.98	0.98	1.66	14.38	17.02
n.v.t.	1798	7	13	122	142	92.68	0.36	0.67	6.29	7.32

Tabel 6 Aantal en percentage leerlingen in speciale deelnemersgroepen per schoolgroep (0, 1, 2, 3, ... 7) in 2007 (totaal aantal deelnemers = 142442)

groep	aantallen					procenten				
	geen code	I-code	J-code	K-code	I, J of K	geen code	I-code	J-code	K-code	I, J of K
0	134194	369	596	7283	8248	94.21	0.26	0.42	5.11	5.79
1	16149	26	22	325	373	97.74	0.16	0.13	1.97	2.26
2	64308	91	169	2395	2655	96.04	0.14	0.25	3.58	3.96
3	28777	70	91	1674	1835	94.01	0.23	0.30	5.47	5.99
4	3738	8	14	300	322	92.07	0.20	0.34	7.39	7.93
5	10474	46	86	902	1034	91.01	0.40	0.75	7.84	8.99
6	4066	45	56	653	754	84.36	0.93	1.16	13.55	15.64
7	4742	67	127	914	1108	81.06	1.15	2.17	15.62	18.94
n.v.t.	1940	16	31	120	167	92.07	0.76	1.47	5.70	7.93

Figuur 6



In Tabel 2 werd een overzicht gegeven van de gemiddelde Standaardscores, uitgesplitst naar de verschillende schoolgroepen. Deze gemiddeldes zijn gebaseerd op alle leerlingen die aan de Eindtoets Basisonderwijs hebben deelgenomen. In tabel 7 geven we wederom deze gemiddelde standaardscores maar nu alleen voor 2006 en 2007 en aangevuld met gegevens gebaseerd op alle leerlingen **exclusief de leerlingen met een I- of J-code en exclusief de leerlingen met een I-, J- of K-code** (dus alle leerlingen waarvoor geen code werd aangestreept).

Tabel 7

Verdeling Standaardscores over schoolgroepen gebaseerd op **alle leerlingen**

EB2006	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	535.0	538.1	536.4	534.5	531.9	532.6	529.6	528.3
G4-totaal	532.6	541.5	538.1	534.4	531.9	532.3	529.8	528.0
<hr/>								
EB2007	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	535.1	538.1	536.4	534.3	532.1	532.7	529.5	528.4
G4-totaal	533.0	541.7	538.1	533.7	532.3	533.1	529.7	528.3

Verdeling Standaardscores over schoolgroepen gebaseerd op alle leerlingen, **exclusief I of J**

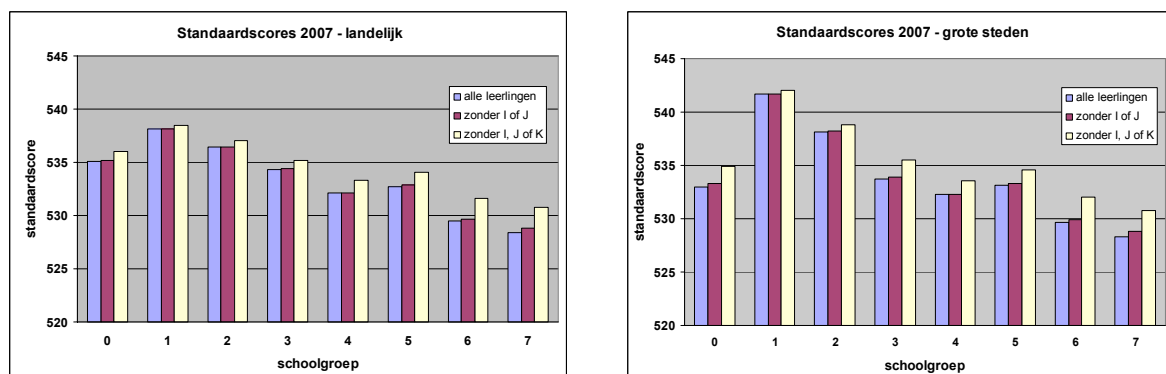
EB2006	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	535.1	538.1	536.4	534.5	532.0	532.8	529.9	528.6
G4-totaal	532.9	541.5	538.2	534.5	532.1	532.6	530.2	528.3
<hr/>								
EB2007	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	535.2	538.1	536.4	534.4	532.1	532.9	529.7	528.8
G4-totaal	533.3	541.7	538.2	533.9	532.3	533.3	529.9	528.8

Verdeling Standaardscores over schoolgroepen gebaseerd op alle leerlingen, **exclusief I, J of K**

EB2006	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	536.0	538.5	537.0	535.4	533.2	534.1	531.9	530.4
G4-totaal	534.7	541.6	538.9	535.7	533.0	534.6	532.7	530.3
<hr/>								
EB2007	Totaal	1	2	3	4	5	6	7
Landelijk	536.0	538.5	537.0	535.2	533.3	534.1	531.6	530.8
G4-totaal	534.9	542.0	538.8	535.5	533.6	534.6	532.0	530.8

Voor 2007 geven we in figuur 7 ook nog eens grafisch deze informatie weer samen met de grafische weergave van de gemiddeldes gebaseerd op alle deelnemende leerlingen.

Figuur 7



Op het antwoordblad van de Eindtoets kan het leerlinggewicht worden aangestreept. Leerlinggewichten worden toegekend in het kader van het Formatiebesluit WPO (Wet Primair Onderwijs). Dat besluit regelt de formatie voor bestrijding van onderwijsachterstanden. Voor de bepaling van het formatiegewicht worden leerlingen gecategoriseerd naar een combinatie van opleidingsniveau, sociaal-economische status en etnische herkomst van de ouders. Er worden 5 formatiegewichten onderscheiden:

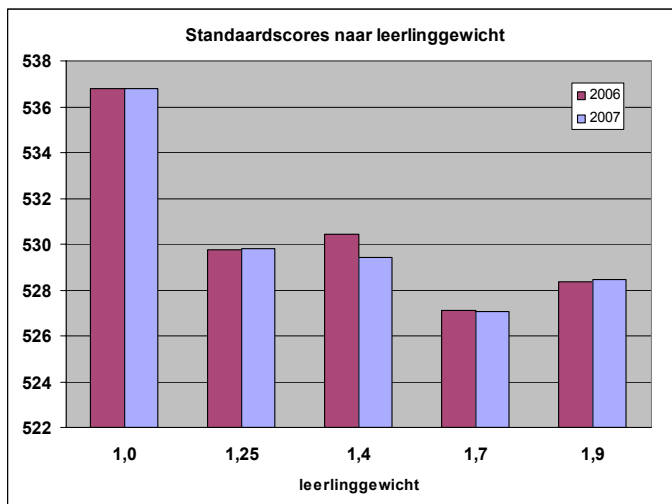
- Gewicht 1.25, voor kinderen met laag opgeleide autochtone ouders (in termen van opleidings- en/of beroepsniveau);
- Gewicht 1.40, voor schipperskinderen in internaat of pleeggezin;
- Gewicht 1.70, voor kinderen van reizende en trekkende bevolking;
- Gewicht 1.90, voor kinderen van laag opgeleide allochtone ouders (waarvan ten minste een van de ouders van niet-Nederlandse herkomst is en beperkingen kent in opleidings- en beroepsniveau)
- Voor alle andere kinderen geldt een gewicht van 1.00.

In figuur 8 zijn de gemiddelde standaardscores van deze onderscheiden groepen afgebeeld voor de jaren 2006 en 2007. In tabel 8 geven we de grootte van de onderscheiden groepen in aantallen en percentages en de gemiddelde standaardscore voor respectievelijk 2006 en 2007. Leerlingen bij wie geen leerlinggewicht is aangestreept of bij wie meer dan één leerlinggewicht is aangestreept, zijn in de tabel opgenomen in de kolom met het vraagteken. Deze leerlingen zijn niet opgenomen in figuur 8.

Tabel 8 Aantal en percentage leerlingen in speciale deelnemersgroepen per schoolgroep (0, 1, 2, 3, ... 7) in 2007 (totaal aantal deelnemers = 142442)

2006	?	1,0	1,25	1,4	1,7	1,9
aantallen	18677	95653	14965	189	235	16023
percentages	12.8	65.6	10.3	0.1	0.2	11.0
Standaardscore	535.8	536.8	529.7	530.4	527.1	528.4
2007	?	1,0	1,25	1,4	1,7	1,9
aantallen	20397	92897	13603	170	216	15159
percentages	14.3	65.2	9.5	0.1	0.2	10.6
Standaardscore	535.861	536.819	529.807	529.399	527.067	528.481

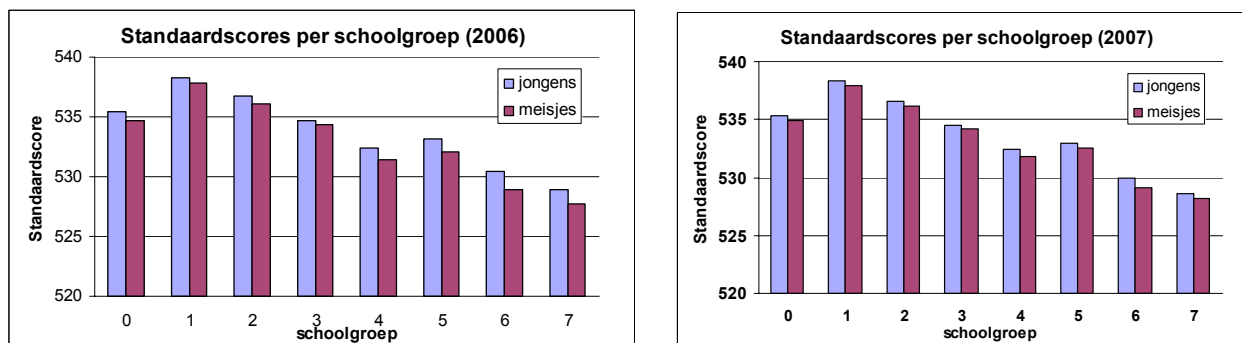
Figuur 8



4 Vergelijkingen tussen jongens en meisjes

In figuur 9 vergelijken we per schoolgroep ('schoolgroep' 0 = alle leerlingen) de standaardscores. In alle groepen behalen jongens gemiddeld iets hogere standaardscores. Dit was zo in 2004, 2005 en 2006 en in 2007 is dit nog steeds zo. In 2007 is het verschil tussen en jongens en meisjes wel kleiner dan in de voorgaande jaren. In 2006 bedroeg het verschil landelijk gezien 0.7 standaardscorepunt; in 2007 is dit nog 0.4 punt. Bij de bespreking van de afzonderlijke onderdelen wordt deze afname verder toegelicht.

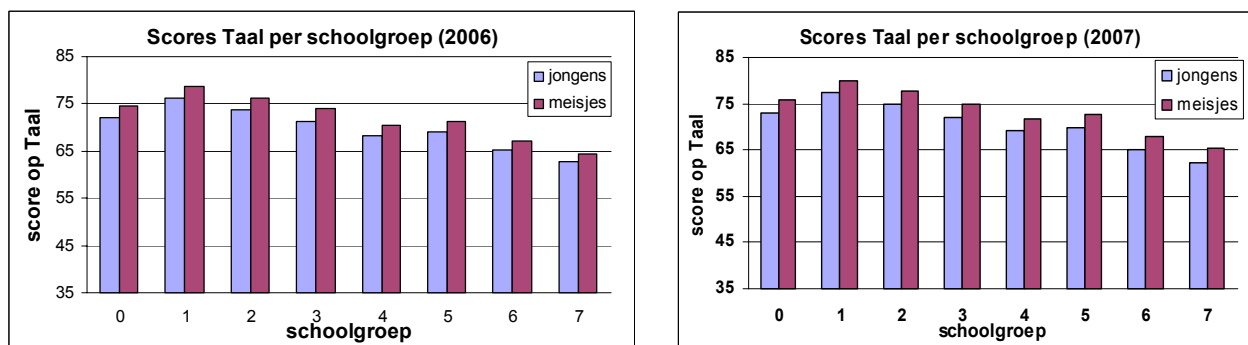
Figuur 9



In figuur 9 zien we ook dat de gemiddelde standaardscore daalt naarmate de leerlingen zitten op een schoolgroep met een hogere groepsaanduiding, met uitzondering van schoolgroep 5. Het verschil tussen het landelijk gemiddelde en het gemiddelde van leerlingen van scholen die tot schoolgroep '7' behoren is ongeveer 6.7 scorepunten op de standaardscoreschaal. In 2006 vonden we eenzelfde verschil; in 2005 was het verschil 6.1.

Het onderdeel Taal telt in de EB2006 en de EB2007 100 opgaven. In figuur 10 zien we dat het verschil tussen jongens en meisjes wat betreft de standaardscores niet verklaard kan worden uit de taalscores. De meisjes behalen gemiddeld hogere taalscores en het verschil is op het eerste gezicht in alle groepen ongeveer gelijk, zowel in 2006 als in 2007. Het gemiddelde verschil (voor alle leerlingen; groep 0) is 2.4 scorepunten in 2005 en 2.5 scorepunten in 2006. In 2007 is het verschil toegenomen tot 2.8 scorepunten.

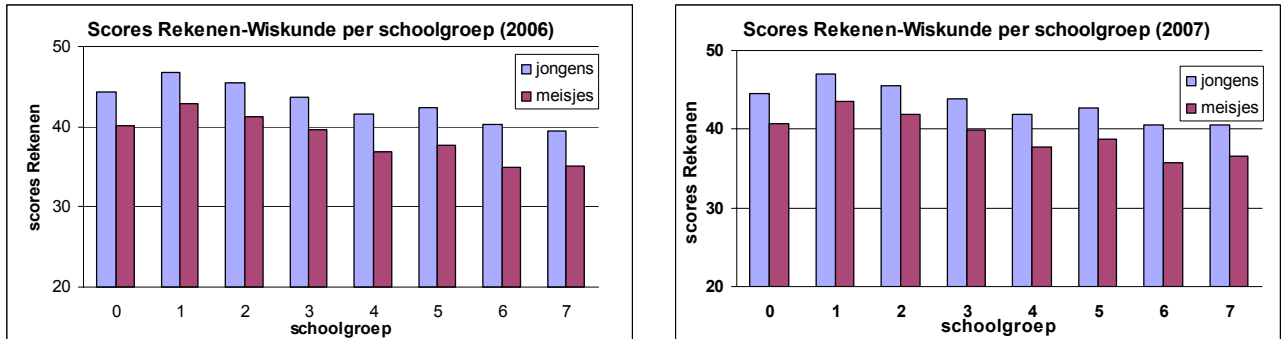
Figuur 10



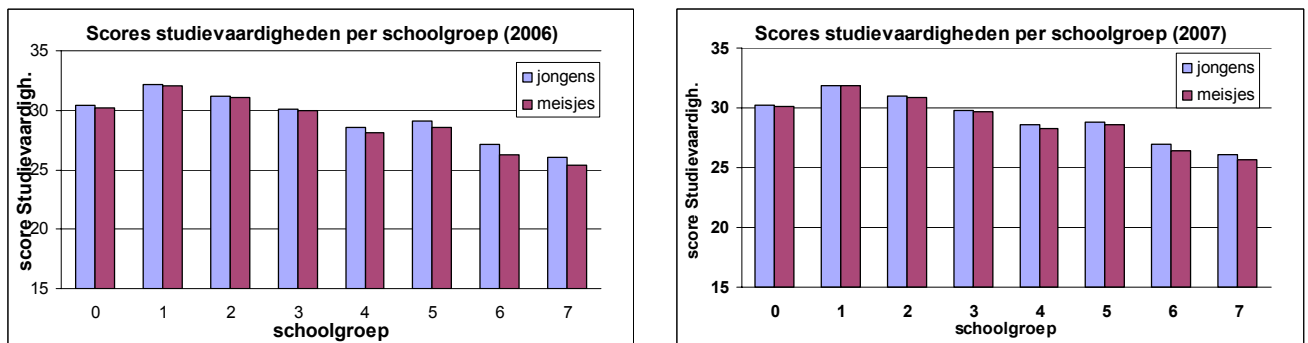
In de figuren 11 en 12 geven we soortgelijke afbeeldingen voor de onderdelen Rekenen-Wiskunde en Studievaardigheden. Bij Rekenen-Wiskunde behalen de jongens gemiddeld een hogere score dan de meisjes. Het verschil is echter veel groter dan bij Taal: in 2005 behalen de jongens gemiddeld 4.2 scorepunten meer dan de meisjes; in 2006 is dit verschil eveneens 4.2 scorepunten. In 2007 is het verschil afgenomen tot 3.8 scorepunten. In alle gevallen is het verschil bepaald op de score (aantal juist) voor 60 opgaven.

Bij het onderdeel Studievaardigheden doen de jongens het eveneens beter dan de meisjes. Het verschil is echter zeer gering en lijkt over de tijd af te nemen: gemiddeld 0,4 punten in 2005, 0,2 punten in 2006 en 0,1 punten in 2007 (telkens op een maximum van 40 punten).

Figuur 11



Figuur 12

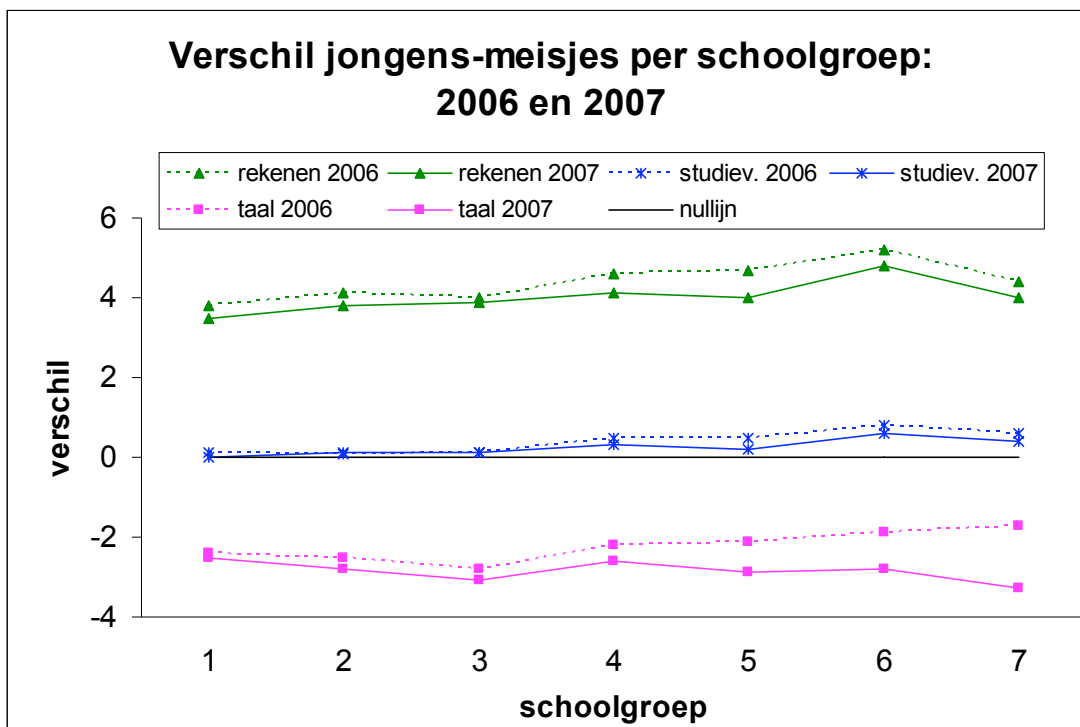


Met figuur 13 komen we terug op onze constatering over de afname van de verschillen tussen jongens en meisjes in 2007.

In de figuur zijn de verschillen tussen jongens en meisjes voor de drie onderdelen van de EB uitgesplitst naar schoolgroep voor 2006 (symbolen verbonden door stippellijnen) en voor 2007 (symbolen verbonden door doorgetrokken lijnen). Verschillen boven de nullijn duiden op een verschil ten voordele van de jongens (Rekenen en Studievaardigheden); verschillen onder de nullijn (Taal) geven het verschil aan ten voordele van de meisjes. Voor Rekenen en Studievaardigheden zien we dat de verschillen afgenomen zijn (de stippellijn ligt verder van de nullijn af dan de doorgetrokken lijn), maar voor Taal zien we dat de verschillen zijn toegenomen (de stippellijn ligt dichterbij de nullijn dan de doorgetrokken lijn). Bovendien zien we dat de verschillen toenemen naarmate de schoolgroep toeneemt. Bij Rekenen en Studievaardigheden is deze tendens niet bijzonder duidelijk, maar bij het onderdeel Taal wel: in scholen met relatief veel leerlingen met gewicht 1.9 (de groepen 5, 6 en 7) is het verschil in prestatie tussen jongens en meisjes in 2007 groter dan in 2006.

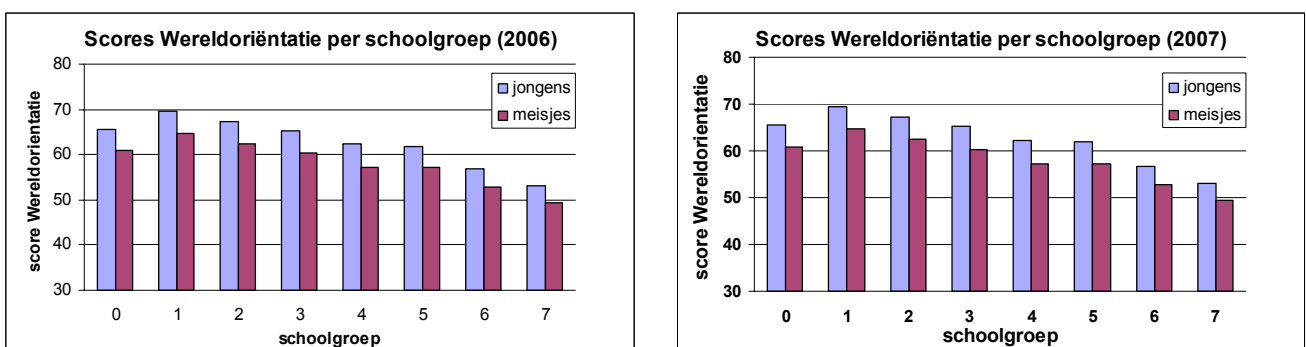
Samenvattend kunnen we zeggen dat jongens en meisjes op de verschillende onderdelen (gemiddeld genomen) duidelijk verschillend presteren. De gegevens van de afname in 2007 lijken er op te wijzen dat het patroon van de verschillen wat verandert: bij het onderdeel Taal is het verschil groter geworden, bij de onderdelen Rekenen en Studievaardigheden wordt het verschil daarentegen kleiner. Bovendien tendeeert de verandering in de verschillen toe te nemen naarmate het schoolgroepnummer hoger is. Dit is het duidelijkst bij het onderdeel Taal. Over de achtergronden van deze veranderingen valt nu nog weinig te zeggen. Dit zal nader onderzocht moeten worden.

Figuur 13



Om misverstanden te voorkomen wijzen we erop dat uit figuur 13 niet kan worden afgeleid of bijvoorbeeld voor het onderdeel Taal de gemiddelde score in 2007 hoger dan wel lager was dan in 2006. Omdat we in figuur 13 **verschillen tussen jongens en meisjes** rapporteren, doet het er niet toe of er in 2007 gemiddeld beter of slechter gepresteerd werd dan in 2006. Als we willen weten of er in het algemeen een voor- of achteruitgang is op het onderdeel Taal kunnen we niet volstaan met een vergelijking van de gemiddelde scores op dit onderdeel. Immers, omdat dit onderdeel in 2006 en 2007 bestaat uit verschillende opgaven, kan een verschil in gemiddelde score wijzen op een voor- of achteruitgang in de vaardigheid en/of een verschil in moeilijkheid tussen de opgaven. Om die twee verklaringen duidelijk uit elkaar te halen is nadere analyse nodig.

Figuur 14



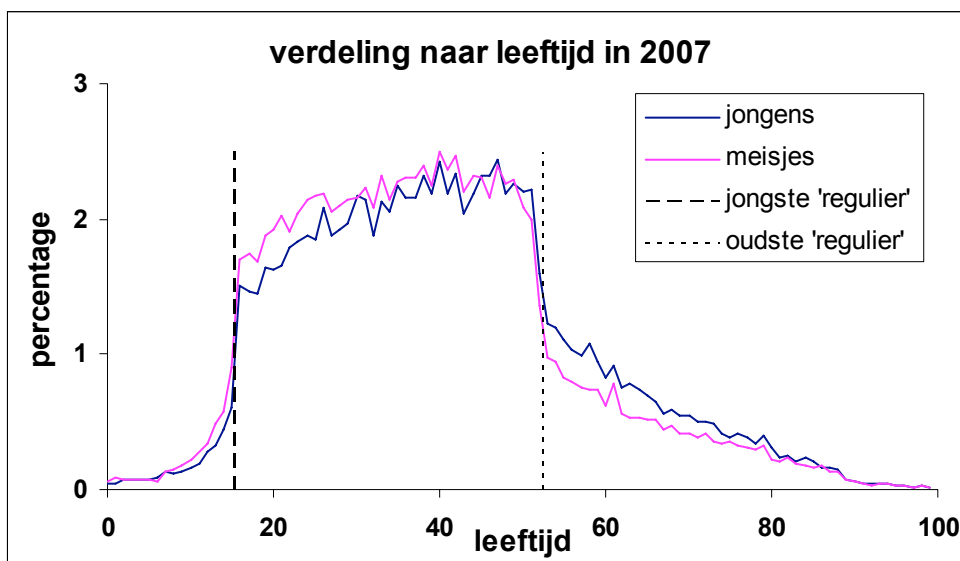
In figuur 14 staat een overzicht waaruit het verschil tussen jongens en meisjes op het gebied van Wereldoriëntatie kan worden afgelezen. Wereldoriëntatie is een facultatief onderdeel. Het 'telt' niet mee voor de standaardscore. Het onderdeel bestaat zowel in 2006 als in 2007 uit 90 opgaven: 30 opgaven Aardrijkskunde, 30 opgaven Geschiedenis en 30 opgaven Natuuronderwijs.

De jongens halen op het onderdeel Wereldoriëntatie gemiddeld hogere scores dan de meisjes. Dat geldt in elke schoolgroep en zowel in 2006 als in 2007. Het gemiddelde verschil tussen jongens en meisjes is 4.9 punten in 2005, 4.8 punten in 2006 en 4.9 punten in 2007.

5 Verschillen in leeftijd en de scores op de Eindtoets Basisonderwijs

Niet alle leerlingen in groep 8 zijn even oud. Zijn er effecten van de verschillen in leeftijd op de hoogte van de scores op de Eindtoets Basisonderwijs? In Figuur 15 staat de verdeling naar leeftijd van de leerlingen die deelgenomen hebben aan EB2007, afzonderlijk voor jongens en meisjes. De leeftijd op de horizontale as is uitgedrukt in eenheden van 10 dagen (een punt komt overeen met een periode van 10 dagen). Volgens de regelgeving die gold voor de invoering van het Basisonderwijs (begin jaren 80) werden leerlingen pas tot de eerste klas toegelaten als ze zes jaar werden voor 1 oktober van het lopende jaar. Als die regel nu nog zou worden toegepast, zou dit betekenen dat leerlingen die zonder vertraging hun schoolloopbaan volbrengen en in februari 2007 in groep 8 zitten, geboren zijn tussen 1 oktober 1994 en 30 september 1995. De twee verticale stippellijnen in de figuur komen met deze data overeen. Uit de scherpe stijging en de scherpe daling van de twee curves op die plaatsen kunnen we concluderen dat deze regel in de praktijk nog steeds wordt toegepast. Leerlingen met een code groter dan 52 (rechts van de rechtse stippellijn) zijn leerlingen die om een of andere reden vertraging hebben opgelopen, ze zijn bijvoorbeeld later begonnen in groep 3 of zijn gedoubleerd. Leerlingen met een leeftijdscode kleiner dan 16 (links van de linkse stippellijn) zijn 'voorlijke' leerlingen die waarschijnlijk eerder aan groep drie begonnen zijn dan volgens de oude regelgeving toegestaan was of die een klas hebben overgeslagen. Er zijn opmerkelijke zaken op te merken aan de hand van figuur 15. Ten eerste er zijn meer voorlijke meisjes dan jongens. Ten tweede zijn er bij de vertraagde leerlingen meer jongens dan meisjes. Tot slot zijn bij de reguliere leerlingen de jongens gemiddeld ouder dan de meisjes, want bij de jongsten onder de regulieren zijn de meisjes in de meerderheid.

Figuur 15

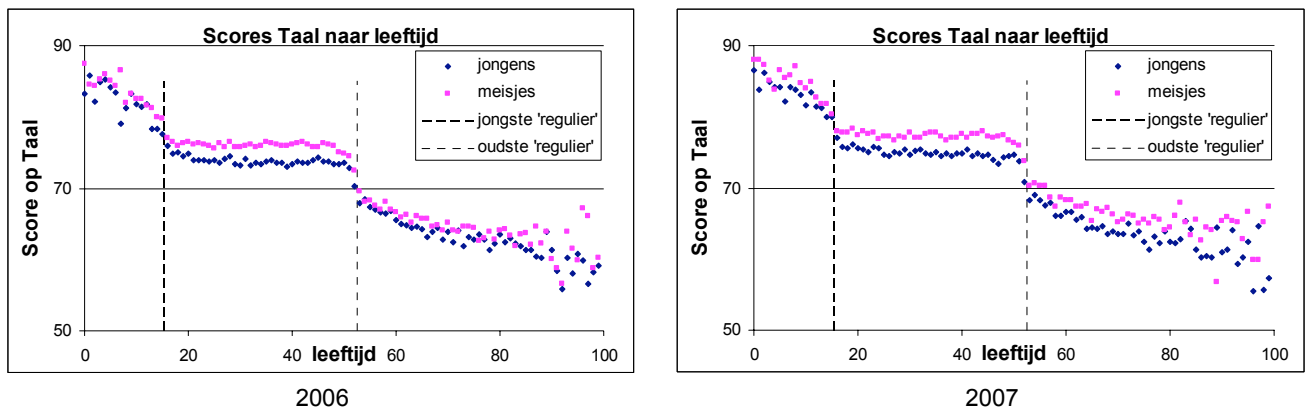


In de figuren 16 tot en met 19 zijn achtereenvolgens per leeftijdsgroep de verschillen tussen jongens en meisjes op het gebied van de onderdelen Taal, Rekenen-Wiskunde, Studievaardigheden en Wereldoriëntatie weergegeven. Het 'uitwaaiert'-effect aan de uiteinden van de plotlijnen heeft te maken met het aantal observaties: dat is daar tamelijk gering. Het linkerpaneel heeft steeds betrekking op 2006, het rechterpaneel op 2007.

In alle figuren kunnen we zien dat de groep vertraagde leerlingen gemiddeld duidelijk lager scoort dan de leerlingen die normaal zijn doorgestroomd. Op alle onderdelen scoren de 'voorlijke' leerlingen hoger dan de overige leerlingen.

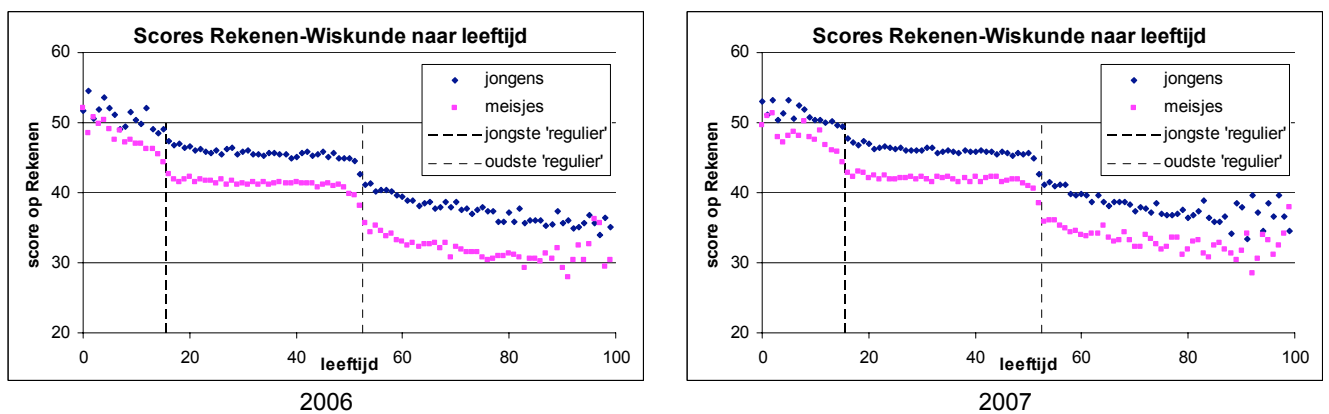
In figuur 16 zijn per leeftijdsgroep de verschillen tussen jongens en meisjes op het gebied van het onderdeel Taal weergegeven. Het totaalbeeld van de verschillen tussen jongens en meisjes is in 2006 en 2007 vrijwel hetzelfde, hoewel het verschil tussen jongens en meisjes bij de vertraagde leerlingen duidelijker is in 2007 dan in 2006.

Figuur 16



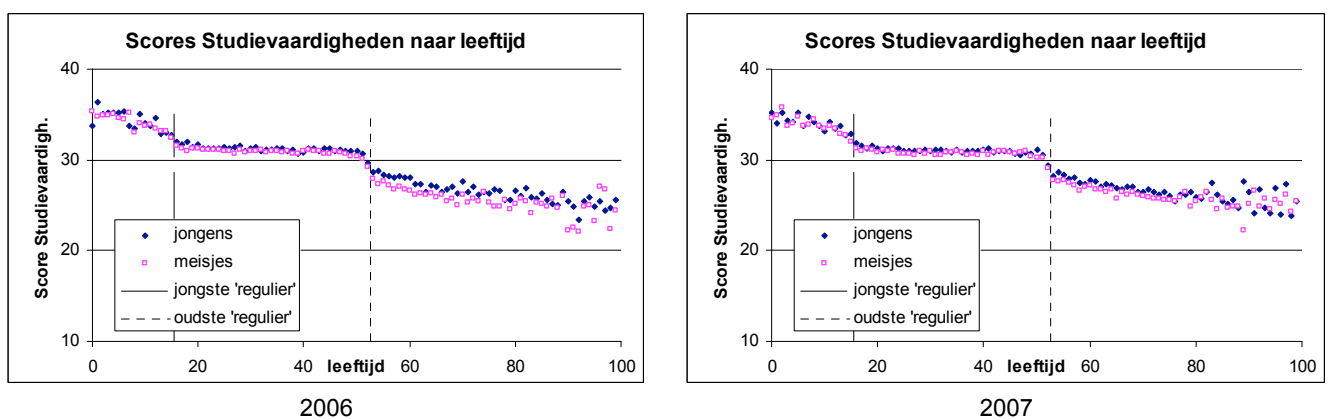
In figuur 17 staan per leeftijdsgroep de resultaten van jongens en meisjes op het onderdeel Rekenen-Wiskunde. Zowel in 2006 als in 2007 is het verschil tussen jongens en meisjes voor alle leeftijdsgroepen duidelijk. We wijzen nogmaals op een mogelijk foutieve interpretatie die zou kunnen volgen uit een vergelijking van de twee panelen in figuur 17. Bij de reguliere groep (tussen de twee stippellijnen) is duidelijk te zien dat de scores van de meisjes in 2007 iets hoger zijn dan in 2006. Dit betekent echter niet automatisch dat de rekenvaardigheid in 2007 is toegenomen; het verschil zou ook kunnen zijn veroorzaakt door een verschil in moeilijkheid van de opgaven.

Figuur 17



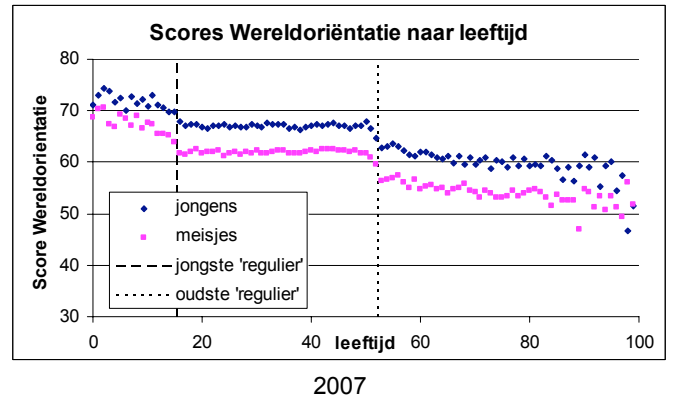
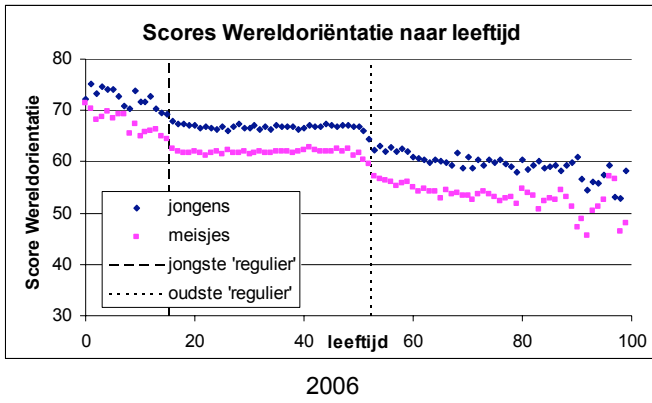
In figuur 18 zijn per leeftijdsgroep de verschillen tussen jongens en meisjes op het gebied van het onderdeel Studievaardigheden weergegeven. Er is nauwelijks sprake van enig verschil tussen jongens en meisjes, zowel in 2006 als in 2007.

Figuur 18



In figuur 19 zijn per leeftijdsgroep de verschillen tussen jongens en meisjes op het gebied van het onderdeel Wereldoriëntatie weergegeven. Zowel in 2006 als in 2007 is het verschil tussen jongens en meisjes voor alle leeftijdsgroepen duidelijk.

Figuur 19



6 Samenvatting

Voor de Eindtoets Basisonderwijs 2007 (EB2007) zijn door ruim 6300 scholen ongeveer 157000 leerlingen ingeschreven. De tabellen en figuren in deze 'Terugblik en resultaten Eindtoets Basisonderwijs 2007' zijn gebaseerd op de 142442 leerlingen voor wie we op 16 februari de totaalscore 'Taal', Rekenen-Wiskunde' en 'Studievaardigheden' en de standaardscore konden berekenen. Voor het onderdeel Wereldoriëntatie (facultatief) betrof dit 125483 leerlingen, dit is 88% van het totaal aantal deelnemende leerlingen. De resultaten van de leerlingen die één van de Digitale Edities van de Eindtoets (Digitale Eindtoets, Niveautoets en Inhaaltoets) hebben gemaakt, zijn niet meegenomen in dit verslag. Op het moment dat dit verslag geschreven wordt, loopt de inschrijving en/of afname van deze toetsen namelijk nog.

In 2007 behaalden de leerlingen een gemiddelde standaardscore van 535,1; dit is een tiende punt hoger dan in 2006. In 2004 was het landelijk gemiddelde 535,2, in 2005 534,5 en in 2006 535,0. Betekent dit nu dat de leerlingen in 2007 vaardiger zijn dan in 2005 en 2006 en minder vaardig dan in 2004? Met deze conclusie dienen we voorzichtig te zijn. Ten eerste zijn de verschillen klein. Daarnaast nemen er weliswaar veel leerlingen deel aan de Eindtoets, maar dat zijn van jaar tot jaar niet telkens volstrekt vergelijkbare groepen leerlingen. Van de deelnemende scholen in 2006 heeft ruim 3% niet meer deelgenomen in 2007. En ruim 2% van de in 2007 deelnemende scholen nam in 2006 niet deel aan de Eindtoets. We kunnen er niet zonder meer van uitgaan dat de scholen die weggevallen zijn ten opzichte van 2006 vervangen zijn door een 'evenwaardige' groep van scholen in 2007. Omdat we niet weten of beide steekproeven in de twee opeenvolgende jaren goed (of even goed) de Nederlandse schoolbevolking vertegenwoordigen, kunnen we ook geen harde uitspraken doen over een daling of stijging van de gemiddelde vaardigheid die door de Eindtoets wordt gemeten.

Het gemiddelde van de G4 (533,0) is net als voorgaande jaren ook in 2007 weer lager dan het landelijk gemiddelde (535,1). Dit wordt echter verklaard doordat de scholen in de grote steden bijna allemaal behoren tot de schoolgroepen 5, 6 en 7 (de 'zwartere' scholen). Naarmate de leerlingen op een schoolgroep met een hogere groepsaanduiding zitten, daalt zowel landelijk als in de grote steden de gemiddelde standaardscore (met uitzondering van schoolgroep 5). Omdat in vergelijking met de landelijke verdeling het aantal scholen in de schoolgroepen 5, 6 en 7 in de grote steden zeer hoog is, heeft het lagere gemiddelde in die schoolgroepen zijn weerslag op het totale gemiddelde (over de schoolgroepen heen) van de vier grote steden.

In alle schoolgroepen behalen jongens gemiddeld iets hogere standaardcores dan meisjes. Dit was zo in 2005 en 2006 en in 2007 is dit nog steeds zo. Jongens en meisjes presteren op de verschillende onderdelen van de Eindtoets (gemiddeld genomen) duidelijk verschillend. Het verschil bij Taal is in het voordeel van de meisjes. Bij Rekenen-Wiskunde en Studievaardigheden is het verschil in het voordeel van de jongens (op het onderdeel Studievaardigheden is het verschil overigens zeer gering). Op het onderdeel Wereldoriëntatie, een facultatief onderdeel dat niet 'meetelt' voor de standaardscore, behalen jongens gemiddeld hogere scores dan meisjes.

Tot slot de eventuele effecten van het verschil in leeftijd op de hoogte van de scores op de Eindtoets Basisonderwijs. Op alle onderdelen scoort de groep vertraagde leerlingen gemiddeld duidelijk lager dan de groep leerlingen die normaal doorgestroomd is. Op alle onderdelen scoren de 'voorlijke' leerlingen hoger dan de overige leerlingen. Van de groep voorlijke leerlingen maken overigens meer meisjes dan jongens deel uit. Bij de vertraagde leerlingen is het net andersom: daar zijn weer meer jongens dan meisjes. Tot slot zijn bij de groep leerlingen die normaal doorgestroomd is de jongens gemiddeld ouder dan de meisjes.

Bijlage 1 Indeling in schoolgroepen op basis van leerlinggewichten

Voor Schoolrapport B bij de Eindtoets Basisonderwijs wordt een school op basis van de leerlinggewichten ingedeeld in een schoolgroep. De leerlinggewichten in het kader van de formatieregeling voor het basisonderwijs geven een indicatie voor de achtergrond van de leerling wat betreft het opleidings- en beroepsniveau en de etnische herkomst van de ouders. Met de teldatumgegevens van 1 oktober 2005 berekenen we per school het percentage 1.00-, 1.25- en 1.90-leerlingen.

Eerst worden de scholen met 76-100% 1.90-leerlingen geselecteerd. Deze scholen vormen schoolgroep 7. Van de overgebleven scholen selecteren we daarna de scholen die 51-75% 1.90-leerlingen hebben (= groep 6). Vervolgens nemen we uit de overgebleven scholen de scholen met 26-50% 1.90-leerlingen. De rest van de scholen wordt vervolgens in vier groepen ingedeeld op basis van het percentage 1.00-leerlingen: 0-50%, 51-75%, 76-99% en 100% 1.00-leerlingen. De scholen die schoolgroep 1 vormen (100% 1.00-leerlingen) bestaan voor een zeer belangrijk deel uit de scholen die in feite hun leerlingen geen leerlinggewicht toekennen, maar stellen dat al hun leerlingen 1.00-leerlingen zijn. In tabel 9 staat de indeling in schoolgroepen. Per schoolgroep vermelden we in de derde kolom het percentage scholen dat bij de groep is ingedeeld. In kolom 4 tot en met 6 rapporteren we respectievelijk welk percentage op 1 oktober 2006 leerlinggewicht 1.00, 1.25 en 1.90 heeft.

Tabel 9 Groepering van scholen voor Schoolrapport B van de EB2007 en per schoolgroep de frequenties (in %) van leerlingen met respectievelijk leerlinggewicht 1.00, 1.25 en 1.90

Groep	% leerlingen		% scholen	% 1.00-leerlingen	% 1.25-leerlingen	% 1.90-leerlingen
7	76 - 100	1.90	5	7	4	89
6	51 - 75	1.90	4	24	14	62
5	26 - 50	1.90	8	47	18	35
4	0 - 50	1.00	9	42	47	11
3	51- 75	1.00	22	67	24	10
2	76 - 99	1.00	39	87	9	4
1	100	1.00	13	100	0	0

Om van een school een groep leerlingen te nemen die het meest lijkt op de groep Eindtoetsdeelnemers worden uit de teldatumgegevens van 1 oktober 2005 alleen de 11-14 jarigen genomen. De teldatumgegevens zijn afkomstig van het CFI.